

Tanınmış təhsil təşkilatçısı

Azərbaycan pedaqoji ictimaiyyətinin yaxşı tanıdığı, dəyər verdiyi və adı millətin təhsil tarixinə yazılan insanlardan biri də Nəcəf Həsən oğlu Nəcəfovdur. Ömrünün müdriklik çağında - 84 yaşında haqq dünyasına qovuşan Nəcəf müəllim Tanrının sevimli bəndələrindən biri olub. Məşəqqətli və ağır, amma şərəfli həyat yolunda İlahi qüvvə həmişə onu himn edib. Əziyyəti, zəhməti, təkmini, səbri, istedadı və qabiliyyəti sayəsində inamla irəli gedib, ölçülü-biçili hərəkətləri ilə ailəsinin, elinin-obasının və nəhayətdə isə Azərbaycan pedaqoji ictimaiyyətinin sevimlisinə çevrilib.

Nəcəf müəllim 1935-ci ildə indi Azərbaycanın hüquqi sərhədlərindən kənarda qalan Amasiya rayonunun Oxçuoğlu kəndində Həsən kişinin ailəsində dünyaya gəlib. Atası günahsız yerə həbs edilərək Qazaxistana sürgün edildikdən sonra ailənin bütün ağırlığını anası çəkməli olub. Təsərrüfatda çalışmaqla bərabər o, oğlunun təhsil almasının qayğısına da qalıb.

1942-1949-cu illərdə Oxçuoğlu kənd 7 illik məktəbində oxuyan Nəcəf anasının təkidi ilə təhsilini davam etdirmək məqsədilə Azərbaycana gəlir və Xanlar Pedaqoji Məktəbinə daxil olur. Əslində anasının arzusu Nəcəfi onlara daha yaxın olan İrəvan Pedaqoji Texnikumunda oxutdurmaq idi.

Tarixdən yaxşı məlumdur ki, 1924-cü ildə İrəvan Azərbaycanlı Pedaqoji Məktəbi kimi yaradılan bu təhsil ocağının məzunları Qərbi Azərbaycanda maarifin və maarifçiliyin inkişafında müstəsna xidmətlər göstərmişlər. Ötən əsrin 30-40-cı illərində azərbaycanlıların öz doğma ata-baba yurdlarında möhkəmlənməsində çox önəmli rol oynayan pedaqoji məktəbin fəaliyyət göstərməsinə ermənilər dözə bilmirdilər. Onlar hiss edirdilər ki, bu məktəbin məzunları təkcə Azərbaycan məktəblərinin deyil, bütövlükdə Qərbi Azərbaycanda maarifçiliyin inkişafında böyük rol oynayır. SSRİ Nazirlər Sovetinin Azərbaycan xalqına qarşı tarixi cinayət aktı olan 1947-ci il 23 dekabr tarixli 4083 nömrəli və 1948-ci il 10 mart tarixli 754 nömrəli qərarları onların əlində bir bəhanə oldu və bu fürsətdən istifadə edərək köçürülməsi vacib olan obyektlər siyahısına dərhal İrəvan Peda-

qoji Texnikumunun da adı salındı və o, Xanlar (indiki Göygöl) şəhərinə köçürüldü. Bu səbəbdən Nəcəf Nəcəfov da Xanlar Pedaqoji Məktəbində oxumaq məcburiyyətində qaldı. Həmin illəri o, çox-çox sonralar xatırlayaraq yazırdı: "1948-ci ildə İrəvan Pedaqoji Texnikumu Xanlar şəhərinə köçürüldü. Məsələ burasındadır ki, bu zaman tələbələrin valideynləri də məcburi köçürülməyə məruz qalmışdı. Texnikum üçün Xanlar rayonunun seçilməsi də əvvəlcədən düşünülmüşdü. Məlumdur ki, uzun illər Azərbaycanın üç rayonunda (Kirov, Şaumyan və Xanlar) rayon partiya komitəsinin birinci katibləri bir qayda olaraq ermənilərdən seçilirdi. Onlar da burada öz daşnak ideyalarını həyata keçirirdilər. Bu səbəbdən Ermənistanın millətçi başçıları İrəvan Pedaqoji Texnikumu ilə əlaqədar Xanlarda söz-söhbətin olmayacağına tam əmin idilər. Onlar inanırdılar ki, texnikumun müəllimlərinin və tələbələrinin məskunlaşdığı bu şəhərdə baş qaldırmalarına erməni ruhlu partiya aparatı imkan verməyəcək. Təhsil ocağının kollektivi əsl mənada buraya sürgün olunmuşdu, hətta tələbələr şəhərə çıxma bilmirdilər, çıxanda isə erməni uşaqları onları sıxışdırırdı. Belə hallar bir neçə dəfə təkrar olunmuşdu. Elə ilk günlərdən texnikumun adını tarixdən silmək nəzərdə tutulmuşdu. Ona görə də bu təhsil ocağı əvvəlki adı ilə texnikum deyil, pedaqoji məktəb adlandırıldı".

Pedaqoji Texnikumun Azərbaycana köçürülməsi irəlicədən düşünülmüş məkrli bir siyasətin nəticəsi idi, tədris azərbaycanlıların doğma yurdlarından təmizlənməsinə xidmət edirdi.

Xanlar Pedaqoji Məktəbində oxuyan uşaqlar öz doğma yerlərindən zorla köçürülənlərin balaları idi. İrəvanda oxuyanda uşaqlar hər həftə özləri ilə yemək gətirir, həftəni onunla başa vururdular. İndi isə bu imkan yox idi, onlar hər şeyi pulla almalı olurdular. Ona görə də tələbələrin bir qismi təhsillərini yarımçıq qoydular. 400-500 nəfərlik tələbə kontingenti yarıbayırı azaldı. Nəcəf Nəcəfov da təhsilini yarımçıq qoymaq istəsə də anasının onunla bağlı arzularını xatırladı. Mehdi Kazımov, Sadiq Heydərzadə, Mamoy Əsədov, Məmməd Həsənov, Mirzə Əsgərov, Mircəfər Ələkbərovun nəsihətlərinə əməl edərək dözməyi daha üstün tutdu. Nəhayət ki, əzab-əziyyətli, sıxıntılı və yoxsul tələbə həyatı başa çatdı.

1953-cü ildə Pedaqoji Məktəbi bitirən Nəcəf Nəcəfov Amasiya rayonuna qayıdır və Təpəkənd kənd 7 illik məktəbində müəllim işləyir. Bir il sonra ali təhsil almaq arzusu ilə Azərbaycana gəlir və 1954-cü ildə Həsən bəy Zərdabi adına Gəncə Pedaqoji İnstitutunun tarix-filologiya fakültəsinə daxil olur. 1959-cu ildə institutu fəqlənmə diplomu ilə bitirən Nəcəf müəllim on il Şamaxı rayonunun Sündü, Nəriman-kənd orta məktəblərində müəllim, direktor müavini işləyir. Nəcəf Nəcəfov on il ərzində Şamaxı rayonunda müəllim işləyərkən rayon ictimaiyyəti arasında böyük hörmət qazanmışdı. Onu da qeyd edir ki, çoxları Nəcəf Nəcəfov Şamaxılı kimi tanıyırdı.

Qabaqcıl müəllim kimi ad-san qazanan Nəcəf müəllim 1969-cu ilin avqustunda Azərbaycan Mərkəzi Müəllimləri Təkmilləşdirmə İnstitutuna işə dəvət olunur, orada metodist, kabinet müdiri vəzifələrində çalışır. 1974-cü ilin iyununda Maarif naziri akademik Mehdi Mehdişadə tərəfindən Maarif Nazirliyinin Mərkəzi aparatına irəli çəkilir. 1976-1988-ci illərdə Maarif Nazirliyinin kadrlar idarəsinin rəisi, üç nazirlik birleşəndən sonra 1988-1998-ci illərdə Təhsil Nazirliyində baş inspektor, baş idarə rəisi və kadrlar idarəsi rəisinin

müavini, baş inspeksiyanın şöbə müdiri, 1998-2000-ci illərdə Təhsil Problemləri üzrə Respublika Elmi-Metodiki Mərkəzin direktoru vəzifələrində çalışır.

Mən Nəcəf müəllimi 80-ci illərdən tanıyırdım. O, atam Cumayıl Mərdanovla eyni dövrdə Bakı şəhərində Hökumət Evinə yerləşən fərqli nazirliklərdə işləyirdilər. Eyni acını-ağrını - yurd itkisini yaşadıqlarından yaxşı həmsöhbət idilər. Atam onu dəyərli eloğlu, xeyirxah, təmiz və vicdanlı insan, bacarıqlı təhsil işçisi kimi çox yüksək qiymətləndirirdi. Təhsil Nazirliyində ali təhsil idarəsinin rəisi, Təhsil nazirinin müavini və Təhsil naziri vəzifələrində işləyəndə Nəcəf müəllimi yaxından tanımaq, onunla birlikdə işləmək mənə də nəsib oldu. Peşəkarlığı ilə seçilirdi Nəcəf müəllim. O, sözün həqiqi mənasında canlı tarix idi, Mehdi Mehdişadə məktəbi keçmişdi, öz sahəsinə aid çox şeyləri əzbər bilirdi, Təhsil Nazirliyinin Kollegiya iclaslarında onun təhsilin keyfiyyəti və idarə olunması ilə bağlı dərin məzmunlu çıxışları hər zaman maraqla qarşılanırdı.

2000-ci ildə o, Təhsil Problemləri üzrə Respublika Elmi-Metodiki Mərkəzin direktoru vəzifəsində işləyirdi. Həmin il onu daha məsul vəzifəyə - Təhsil Nazirliyinin Dərslik və nəşriyyat şöbəsinin müdiri vəzifəsinə təyin etdim. Etiraf edirəm ki, həmin illərdə Azərbaycanda ümumtəhsil orta məktəbləri üçün yeni nəsil dərsliklərin yaradılmasında onun mühüm xidmətləri oldu. 2006-cı ildə Nəcəf müəllimə "Azərbaycan məktəbi" jurnalının baş redaktoru vəzifəsi həvalə olundu. O, 2018-ci ilə kimi "Azərbaycan məktəbi" jurnalına rəhbərlik etdi.

Nəcəf müəllimin yaradıcılığı zəngin və çoxşaxəlidir. Azərbaycan Yazıçılar Birliyi və Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvü olan Nəcəf müəllimin ilk qələm təcrübələri 1953-cü ildə Xanlar (indiki Göygöl) rayonunun "Namuslu zəhmət" qəzetində nəşr olunub. Sonrakı illərdə "Kirovabad kommunisti",

"Azərbaycan gəncləri", "Ədəbiyyat qəzeti", "Kommunist", "Бакинский рабочий", "Учительская газета", Qazaxıstanın "Turan", Özbəkistanın "Zərəfşan" qəzetlərində, "Ulduz", "Azərbaycan məktəbi", "Azərbaycan dili və ədəbiyyatı tədrisi", "Kimya və biologiyanın tədrisi", "Məktəbdə bədən tərbiyəsi", "Русский язык в азербайджанской школе", "Horodnoe obrazovanie" jurnalında 100-dən artıq elmi-metodik və publisistik məqalələri dərc edilib.

Onun yazıları elmiliyi, nəzəri və praktik dəyərliliyi ilə seçilirdi. Çünki bu yazılar alim təfəkkürünün məhsulu idi. XX əsr Azərbaycan ədəbiyyatşünaslığının tədqiqatçılarından biri olan Nəcəf Nəcəfov 1975-ci ildə Nizami adına Ədəbiyyat və Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun Birləşmiş Müdafiə Şurasında "Salman Mümtazın ədəbi və elmi fəaliyyəti" mövzusunda dissertasiya müdafiə edərək filologiya elmləri namizədi elmi dərəcəsi almışdı. 2012-ci ildən ADPU-nun Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi kafedrasının dosenti idi.

Nəcəf müəllim həm də yaxşı metodist-alim idi. Ümumtəhsil məktəblərinin VII sinifləri üçün "Azərbaycan dili", IX sinifləri üçün "Ədəbiyyat", Azərbaycan və rus dilində olan ümumtəhsil məktəblərinin VIII-XI sinifləri üçün "İnsan və cəmiyyət" ("Человек и общество") fənlərinin məzmununun müəyyənləşdirilməsində, həmin fənlərlə bağlı müasir tələblərə cavab verən dərsliklərin hazırlanmasında onun mühüm rolu olmuşdur. O, həm də ali məktəblər üçün "XX əsr Azərbaycan ədəbiyyatşünaslığı məsələləri" dərs vəsaitinin müəllifi idi. Nəcəf Nəcəfovun elmi redaktorluğu ilə 12 monoqrafiya, dərslik və dərs vəsaiti nəşr edilmişdir.

O, təhsilin idarəedilməsi, insan resurslarının yeniləşdirilməsi, dərsliklərin planlaşdırılması və nəşri ilə bağlı Türkiyə, İngiltərə, Hollandiya, İtaliya, Rusiya, Ukrayna, Belarus, Moldova, Özbəkistan, Qırğızıstan, Baltıqyanı ölkələrdə təcrübə mübadiləsi və yaradıcılıq eza-miyyətlərində olmuşdur.



Azərbaycan təhsilinin ağısaqqallarından biri olan Nəcəf Nəcəfovun elmi-pedaqoji və jurnalistlik fəaliyyəti hökumət və dövlət tərəfindən yüksək qiymətləndirilib. O, 1971-ci ildə Azərbaycan SSR Maarif Nazirliyinin "Qabaqcıl maarif xadimi", 1981-ci ildə "SSRİ Maarif Əlaçısı", 1985-ci ildə Ümumittifaq Komsomolunun "Xam torpaqlardan istifadəyə görə" döş nişanları, 1987-ci ildə "Şərəf nişanı" ordeni, 2009-cu ildə "Qabaqcıl təhsil işçisi" döş nişanı ilə təltif edilmişdir. Qazaxıstan Komsomolunun, Təhsil Nazirliyi və digər təşkilatların Fəxri fərmanlarına layiq görülmüşdür.

Akademik Mehdi Mehdişadə və Qızıl qələm mükafatı laureatı olan Nəcəf müəllim Azərbaycan müəllimlərinin IX-XIV qurultaylarının və SSRİ müəllimlərinin 1978-ci ildə keçirilən III qurultayının nümayəndəsi olub. 2005-ci ildə ona Əməkdar müəllim fəxri adı verilmişdir.

Allah-Təala hər kəsə bir ömür bəxş edir. İnsanın əsas vəzifəsi ona verilən ömrü ləyaqətlə, halallıqla və şərəflə yaşamaqdır. Deyə bilərəm ki, dörd övlad atası, 8 nəvə babası olan Nəcəf müəllim Ulu Tanrının ona bəxş etdiyi ömrü şərəflə yaşadı.

Ömrünün 50 ildən çoxunu Azərbaycan maarifinə ləyaqətlə xidmət etmiş, 22 ildən çox Təhsil Nazirliyinin mərkəzi aparatında yüksək dövlət vəzifələrində böyük məsuliyyətlə çalışmış Nəcəf Nəcəfovun əziz xatirəsi onu tanıyanların qəlbində daim yaşayacaqdır.

Misir MƏRDANOV,
AMEA-nın Riyaziyyat və
Mexanika İnstitutunun direktoru,
Əməkdar elm xadimi,
AMEA-nın müxbir üzvü, professor.